

MONETĀRAIS BIĻETENS 2005

9

Pēc lēnāka kāpuma vasarā septembrī atkal paātrinājās patēriņa cenu pieauguma temps, ko galvenokārt noteica krasais degvielas cenu palielinājums. Vienlaikus saglabājās strukturālo pārmaiņu – cenu izlīdzināšanās ES – un valsts straujās attīstības ietekme. Patēriņa cenas salīdzinājumā ar augustu palielinājās par 1.5%, bet gada inflācija sasniedza 7.2% un atbilda 2004. gada rudens inflācijas līmenim. Nozīmīgākā ietekme uz cenām septembrī bija degvielas, apģērba un apavu, kā arī ēdināšanas pakalpojumu cenu kāpumam (attiecīgi 8.8%, 7.0% un 4.6%). Cenu pieaugums skāra gandrīz visas patēriņa preču grupas. Samazinājās tikai dārzeņu, kartupeļu un augļu cenas (par 8.6%).

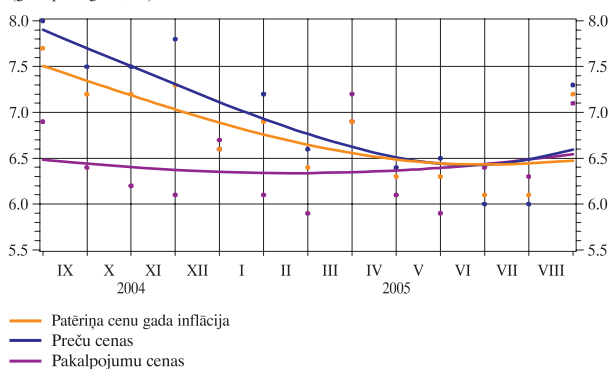
Turpinājās strauja tautsaimniecības izaugsme. Sezonāli izlīdzinātais apstrādes rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indekss augustā salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu pieauga par 8.8%, bet kāpums rūpniecības nozarē bija 6.8%. Vēl būtiskāks bija mazumtirdzniecības uzņēmumu apgrozījuma pieaugums (22.6%). Septembrī pa dzelzceļu pārvadāto kravu apjoms salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu palielinājās par 10.8%, bet kravu apgrozījums Latvijas ostās saruka par 5.6%. Par 0.1 procentu punktu (līdz 7.7%) samazinājās bezdarba līmenis, un Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrēto bezdarbnieku skaits septembra beigās bija par 11.5% mazāks nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā.

2005. gada septembrī valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālais pārpalikums bija 22.7 milj. latu, kopš gada sākuma uzkrātajam finansiālajam pārpalikumam sasniedzot 172.6 milj. latu (2.5 reizes vairāk nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā). To veidoja pārpalikums valsts pamatbudžetā un sociālās apdrošināšanas budžetā, neliels deficīts radās tikai pašvaldību konsolidētajā budžetā. Valsts konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi septembrī salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu pieauga par 17.5%, savukārt izdevumi palielinājās par 14.2%. Budžeta ieņēmumu kāpumu veicināja būtisks nodokļu ieņēmumu palielinājums (32.7%). Visstraujāk pieauga sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumi (par 41.8%) un pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi (par 27.4%). Budžeta izdevumu pieaugumu salīdzinājumā ar iepriekšējā gada septembri noteica bērna kopšanas pabalsta palielinājums 2005. gadā, pensiju indeksācija, medicīnas darbinieku atalgojuma kāpums un ES fondu līdzfinansējuma nodrošināšana. ES fondu līdzfinansējums noteica nozīmīgu valsts investīciju pieaugumu (salīdzinājumā ar iepriekšējā gada septembri – 1.9 reizes).

Latvijas centrālās valdības un pašvaldību parāds septembra beigās bija 1 003.7 milj. latu. Valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru tirgū septembrī notika 6 mēnešu parādzīmju izsole. Sākotnējā tirgus konkurējošā daudzumu izsolē tās tika pārdotas 4.0 milj. latu apjomā ar vidējo svērto diskonta likmi 2.353% (par 47 bāzes punktiem zemāka nekā iepriekšējā izsolē maijā).

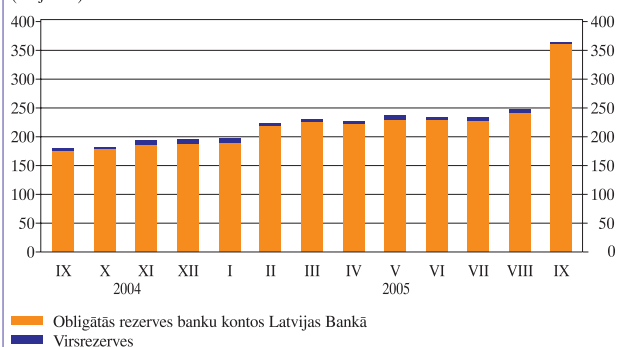
Augsto iekšzemes pieprasījumu veicināja banku aktīvā kreditēšanas politika. Septembrī plašā nauda M3 pieauga par 117.4 milj. latu. Tās palielinājumu galvenokārt nodrošināja noguldījumu uz nakti atlikuma kāpums (95.1 milj. latu). Skaidrās naudas apgrozībā pieaugums bija neliels (9.9 milj. latu), bet noguldījumu ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem un noguldījumu ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem atlikums palielinājās attiecīgi par 9.6 milj. latu un 4.2 milj. latu. Tāpēc būtiski (par 4.1 procentu punktu) pieauga visu naudas piedāvājuma rādītāju – M1, M2 un M3 – gada kāpuma temps (attiecīgi līdz 37.7%, 33.6% un 34.1%).

PATĒRIŅA CENU GADA INFLĀCIJAS PĀRMAIŅAS
(gada pieaugums, %)

BANKU REZERVES LATVIJAS BANKĀ

(milj. latu)

MAKROEKONOMISKIE RĀDĪTĀJI

	2005	
	VIII	IX
Rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indeksa pārmaiņas (salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)	6.8	*
Patēriņa cenu indeksa pārmaiņas		
Mēneša (%)	-0.1	1.5
Gada (%)	6.1	7.2
Patēriņa cenu gada pamatinflācija ¹ (%)	5.1	5.6
Reģistrēto bezdarbnieku skaits perioda beigās	83 345	81 889
Bezdarba līmenis (% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita)	7.8	7.7
Vālstis konsolidētā kopbudžeta fiskālā bilance (milj. latu)	173.2	197.3
Ārējā tirdzniecība (milj. latu)		
Eksports	230.0	*
Imports	408.4	*
Bilance	-178.4	*

¹ Avots: Latvijas Bankas dati.

* Datu vēl nav.

Avots: LR Centrālās statistikas pārvaldes dati.

Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un māsaimniecību noguldījumu atlikuma gada kāpuma temps septembrī (39.3%) atbilda 1998. gada vidū sasniegtajam līmenim. Eiro veikto noguldījumu atlikuma kāpums gandrīz divreiz pārsniedza latos veikto noguldījumu atlikuma palielinājumu. Noguldītāju dalījumā nedaudz straujāk auga finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību noguldījumu atlikums.

1998. gada līmeni sasniedza arī banku izsniegto kredītu atlikuma gada kāpuma temps (57.8%). To noteica rekordliels kredītu atlikuma pieaugums septembrī (257.4 milj. latu), kas saistīts ar hipotēku kredītu atlikuma kāpumu (144.3 milj. latu; t.sk. kredītu māsaimniecībām mājokļa iegādei atlikums palielinājās par 97.1 milj. latu). Nozīmīgs bija komercakredīta un industriālā kredīta atlikuma kāpums (attiecīgi 43.9 milj. latu un 39.2 milj. latu). Galvenokārt pieauga eiro izsniegto kredītu atlikums (par 247.4 milj. latu). Lielāks nekā iepriekšējos mēnešos bija arī latos izsniegto kredītu atlikuma kāpums (51.1 milj. latu). Līdzīgā apjomā pieauga māsaimniecību, finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību kredītešana – septembrī šādu kredītu atlikums palielinājās attiecīgi par 132.8 milj. latu un 124.6 milj. latu. Gan māsaimniecībām, gan finanšu iestādēm un nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikuma gada pieauguma temps paātrinājās (septembrī – attiecīgi 78.9% un 46.6%).

Pieaugot budžeta pārpalikumam, septembrī valdības noguldījumu atlikums MFI par 8.8 milj. latu pārsniedza tās no bankām saņemto aizņēmumu atlikumu.

Māsaimniecībām mājokļa iegādei latos izsniegto kredītu vidējā svērtā procentu likme saruka par 0.1 procentu punktu (līdz 5.1%), bet ārvalstu valūtās – palielinājās par 0.1 procentu punktu (līdz 4.5%). Nefinanšu sabiedrībām latos izsniegto kredītu vidējā svērtā procentu likme samazinājās (līdz 5.3%), bet ārvalstu valūtā izsniegtajiem aizdevumiem pieauga (līdz 4.9%).

Starptautisko tirgus procentu likmes saglabājās zemas (RIGIBOR uz nakti izsniegtajiem kredītiem bija 2.5–2.6%). Tās īslaicīgi pieauga līdz 4.8% rezervju prasību izpildes perioda beigās, jo bankām bija nepieciešami papildu resursi pirmajai paaugstinātās (6%) rezervju normas izpildei. Savukārt RIGIBOR kredītiem ar 6 un 12 mēnešu termiņu mēneša laikā gandrīz nemainījās (perioda beigās – attiecīgi 2.81% un 2.92%).

MFI aktīvi septembrī palielinājās par 391.4 milj. latu, bet peļņa 2005. gada pirmajos deviņos mēnešos bija 144.1 milj. latu (1.7 reizes lielāka nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā).

Pieaugot banku pieprasījuma noguldījumu atlikumam Latvijas Bankā un vienlaikus saglabājoties diezgan augstam skaidrās naudas pieprasījumam, septembrī naudas bāze M0 palielinājās par 38.7 milj. latu. Centrālās bankas naudas piedāvājuma kāpumu nodrošināja tās tīro ārējo aktīvu pieaugums (64.6 milj. latu), galvenokārt Latvijas Bankai veicot ārvalstu valūtas pirkšanas darījumus. Emitētās nacionālās valūtas segums ar Latvijas Bankas tīrajiem ārējiem aktīviem septembra beigās bija 114.9%. Naudas piedāvājumu samazināja banku termiņnoguldījumu atlikuma pieaugums centrālajā bankā par 11.0 milj. latu un valdības noguldījumu atlikuma Latvijas Bankā kāpums par 16.6 milj. latu.

Rezervju normas paaugstināšana nedaudz mainīja Latvijas Bankas septembrī veikto likviditātes koriģēšanas darījumu apjomu un struktūru. 1.9 reizes mazāk nekā augustā tika piesaistīti banku termiņnoguldījumi (93.9 milj. latu). Savukārt izsniegto *repo* kredītu apjoms bija 3.4 reizes lielāks nekā augustā (22.3 milj. latu). Turklāt pirmo reizi kopš aprīļa tika izsniegti pieprasījuma lombarda kredīti (22.9 milj. latu).

Septembrī attiecībā pret latu ASV dolāra kurss pieauga (par 1.4%), Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss nemainījās, bet Japānas jenas kurss samazinājās (par 0.6%).

MONETĀRIE RĀDĪTĀJI (perioda beigās; milj. latu)

	2005	
	VIII	IX
MFI¹		
M3	3 385.8	3 503.2
<i>Repo</i> darījumi	0	0
Naudas tirgus fondu akcijas un daļas	16.7	15.3
Parāda vērtspapīri ar termiņu līdz 2 gadiem	0	0
M2	3 369.1	3 487.9
Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem	817.6	827.2
Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem	94.4	98.6
M1	2 457.1	2 562.1
Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem MFI kasēs)	707.2	717.1
Noguldījumi uz nakti	1 749.9	1 845.0
Tīrie ārējie aktīvi	-690.3	-784.1
Kredīti rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un māsaimniecībām	5 095.7	5 353.1
Kredīts valdībai	378.9	382.5
Centrālās valdības noguldījumi	274.8	300.7
Ilgāka termiņa finanšu saistības	1 140.3	1 160.1
Latvijas Banka		
M0	1 164.0	1 202.7
Skaidrā nauda apgrozībā	784.8	800.6
Noguldījumi Latvijas Bankā latos	379.2	402.1
Noguldījumi Latvijas Bankā ārvalstu valūtā	0	0
Tīrie ārējie aktīvi	1 317.8	1 382.4
Tīrie iekšējie aktīvi	-153.8	-179.7
Kredīti	-61.7	-77.6
MFI	4.5	4.7
Valdībai (neto)	-66.2	-82.3
Pārējie aktīvi (neto)	-92.1	-102.1
Ārējās rezerves (perioda beigās; milj. ASV dolāru)	2 307.39	2 396.84
Zelts	108.59	116.85
Speciālās aizņēmuma tiesības	0.15	0.14
Rezerves pozīcija SVF	0.08	0.08
Ārvalstu konvertējamās valūtas	2 198.57	2 279.77

¹ Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas metodoloģiju.

PROCENTU LIKMES UN LATVIJAS BANKAS NOTEIKTIE ĀRVALSTU VALŪTU KURSI

	2005	
	VIII	IX
Latos izsniegto iekšzemes starpbanku kredītu vidējā svērtā procentu likme	2.2	2.9
Rezidentu nefinanšu sabiedrībām un māsaimniecībām izsniegto kredītu procentu likmes		
Kredīti nefinanšu sabiedrībām (izsniegti latos)	5.8	5.3
Kredīti māsaimniecībām (izsniegti latos)	6.1	6.3
t.sk. mājokļa iegādei	5.2	5.1
Kredīti nefinanšu sabiedrībām (izsniegti ārvalstu valūtā)	4.4	4.9
Kredīti māsaimniecībām (izsniegti ārvalstu valūtā)	4.5	4.5
t.sk. mājokļa iegādei	4.4	4.5
No rezidentu nefinanšu sabiedrībām un māsaimniecībām piesaistīto noguldījumu procentu likmes		
Nefinanšu sabiedrību termiņnoguldījumi (veikti latos)	2.3	2.4
Nefinanšu sabiedrību pieprasījuma noguldījumi (veikti latos)	0.8	0.7
Māsaimniecību termiņnoguldījumi (veikti latos)	2.9	2.8
Māsaimniecību pieprasījuma noguldījumi (veikti latos)	0.4	0.5
Nefinanšu sabiedrību termiņnoguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	2.2	2.5
Nefinanšu sabiedrību pieprasījuma noguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	1.0	1.0
Māsaimniecību termiņnoguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	2.6	2.6
Māsaimniecību pieprasījuma noguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	1.2	1.4
Latvijas Bankas refinansēšanas likme (perioda beigās; %)	4.0	4.0
Ārvalstu valūtu kursi (perioda beigās)		
Ls pret USD	0.5750	0.5830
Ls pret GBP	1.0310	1.0310
Ls pret 100 JPY	0.5190	0.5160
Ls pret EUR	0.7028	0.7028

MFI (IZŅEMOT LATVIJAS BANKU) KOPSAVILKUMA BILANCE (perioda beigās; milj. latu)

	2005	
	VIII	IX
MFI rezerves	477.4	516.8
Nacionālā valūta kasēs	77.6	83.6
Noguldījumi Latvijas Bankā	399.8	433.3
Ārzemju aktīvi	3 128.3	3 209.5
Ārvalstu valūta kasēs	65.0	66.1
Prasības pret MFI	1 900.2	1 943.4
Prasības pret ne-MFI	1 129.2	1 155.8
Pārējie aktīvi	33.9	44.2
Prasības pret centrālo valdību	205.0	208.3
Prasības pret vietējo valdību	75.3	75.2
Prasības pret valsts nefinanšu sabiedrībām	127.3	124.3
Prasības pret finanšu iestādēm un privātajām nefinanšu sabiedrībām	3 034.7	3 163.1
Prasības pret mājsaimniecībām	1 967.1	2 099.9
Neklasificētie aktīvi	410.1	419.4
Pamatlīdzekļi	125.2	125.7
Nauda ceļā	10.4	16.6
Pārējie aktīvi	69.4	69.8
Prasības pret rezidentu MFI (t.sk. ieguldījumi)	205.2	207.3
Aktīvi pavisam	9 425.2	9 816.6
<i>Papildpostenis: aktīvi pārvaldīšanā</i>	<i>547.4</i>	<i>444.7</i>
Noguldījumi uz nakti latos	987.0	1 015.3
Valsts nefinanšu sabiedrību	49.6	48.7
Finanšu iestāžu un privāto nefinanšu sabiedrību	448.7	462.1
Mājsaimniecību	488.7	504.5
Termiņnoguldījumi un noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu latos	610.5	616.9
Valsts nefinanšu sabiedrību	56.9	51.7
Finanšu iestāžu un privāto nefinanšu sabiedrību	175.5	183.0
Mājsaimniecību	378.1	382.2
Rezidentu noguldījumi ārvalstu valūtā	1 114.0	1 190.5
Valsts nefinanšu sabiedrību	16.2	17.5
Finanšu iestāžu un privāto nefinanšu sabiedrību	356.0	402.0
Mājsaimniecību	741.8	770.9
Centrālās valdības noguldījumi	110.0	119.3
Vietējās valdības noguldījumi	90.1	90.6
Tranzītfondi	5.1	5.1
Ārzemju pasīvi	5 136.4	5 376.1
Saistības pret MFI	2 263.9	2 418.4
Saistības pret ne-MFI	2 732.2	2 787.7
Pārējie pasīvi (t.sk. pakārtotās saistības)	140.3	170.0
Saistības pret Latvijas Banku	4.5	4.7
Emitētie parāda vērtspapīri	162.2	166.7
Naudas tirgus fondu akcijas un daļas	16.7	15.3
Kapitāls un rezerves	738.3	753.6
Rezidentu	430.2	441.9
Nerezidentu	308.0	311.7
Uzkrājumi parādiem un saistībām	96.9	98.7
Neklasificētie pasīvi	353.5	363.7
Nauda ceļā	102.2	107.9
Pārējie pasīvi (t.sk. pakārtotās saistības)	67.1	68.9
Saistības pret rezidentu MFI	184.2	186.9
Pasīvi pavisam	9 425.2	9 816.6
<i>Papildpostenis: pasīvi pārvaldīšanā</i>	<i>547.4</i>	<i>444.7</i>

Latvijas banku sistēmas un Latvijas Bankas monetāro rādītāju, kā arī starptautisko rezervju raksturlielumu publicēšanas datumi atrodami Starptautiskā Valūtas fonda Datu izplatīšanas standartu biļetena padomes interneta lapā (<http://dsbb.imf.org>). Šie dati visagrāk tiek publicēti Latvijas Bankas interneta lapā (<http://www.bank.lv>).